

Sówka puszczykówka (ksylomka striks) *Xylomoia strix* (9003)

Informacja w jakich regionach biogeograficznych występuje dany gatunek:
wyłącznie region biogeograficzny kontynentalny

Koordinator: Janusz Nowacki i Krzysztof Pałka (poprzednio: Jarosław Buszko)

Eksperti lokalni obecni i w poprzednim badaniu:

Eksperti lokalni 2013: Krzysztof Pałka

Eksperti lokalni 2014: Janusz Nowacki i Krzysztof Pałka
(poprzednio -2007/2008: Jarosław Buszko)

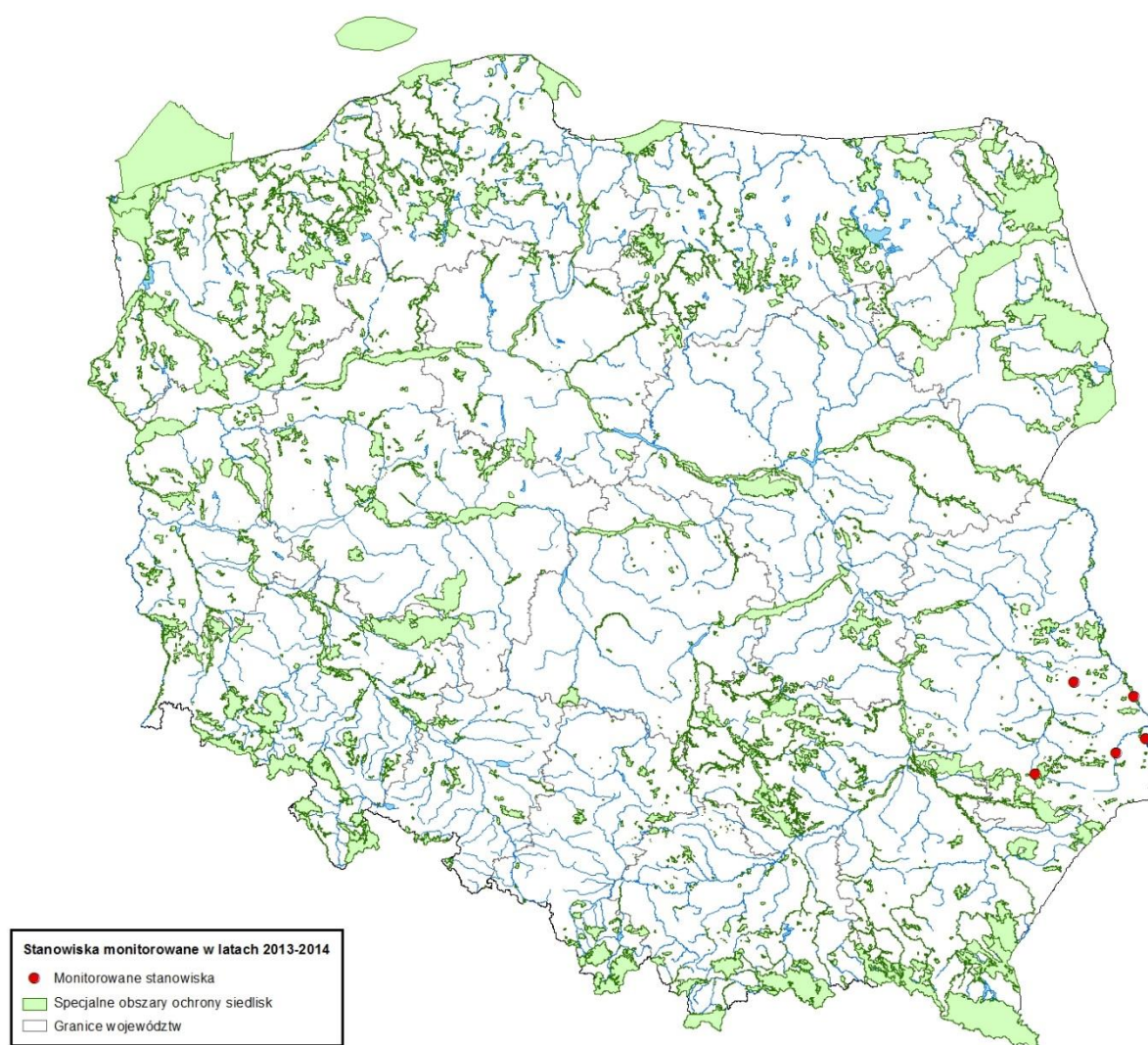
Rok/lata poprzednich badań: 2007-2008

Liczba stanowisk monitoringowych oraz ich lokalizacja na tle obszarów

Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji

Monitoring sówki puszczykówki w poprzednim etapie prac w latach 2007-2008 realizowany był wyłącznie na jednym znanym wówczas stanowisku w Polsce, którym był rezerwat S***e. W ostatnich latach wiedza na temat biologii i wymagań siedliskowych oraz rozszedlenia sówki puszczykówki znacznie się poprawiła. Stwierdzono nowe stanowiska występowania tego gatunku w regionie kontynentalnym w Polsce (Nowacki, Pałka 2013).

W latach 2013-2014 gatunek objęto monitoringiem na 5 stanowiskach na obszarze Lubelszczyzny. Dwa stanowiska zlokalizowane były na Polesiu Zachodnim: rezerwat T***o S***e 1 oraz D***c i były badane zarówno w roku 2013, jak i 2014; dwa kolejne stanowiska M***e i Ś***e na Wołyniu Zachodnim oraz jedno stanowisko: B*** S*** koło Zwierzyńca na Rostoczu Środkowym. Za wyjątkiem stanowiska w rezerwacie S***e są to nowe stanowiska, na których wcześniej nie prowadzono monitoringu. W świetle aktualnej wiedzy o rozmieszczeniu sówki puszczykówki stanowiska badane

w latach 2013-2014 stanowią dobrą reprezentację jej zasobów, pozwalającą ocenić stan i możliwości ochrony tego gatunku.

Wyniki badań

Podsumowanie wyników badań wskaźników na stanowiskach

Tab. 1. Wskaźniki na stanowiskach (5 stanowisk)

Zestawienie ocen wskaźników stanu ochrony gatunku na badanych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym (wartości w tabeli oznaczają liczbę stanowisk z daną oceną)

Parametr	Wskaźnik	Ocena (liczba stanowisk)		
		FV właściwa	U1 niezadawalająca	U2 Zła
Populacja	Względna liczebność	3	1	1
Siedlisko	Baza pokarmowa	3	1	1

Populacja

Względna liczebność: wskaźnik ten w przypadku 3 stanowisk oceniony został jako właściwy FV, a są to odpowiednio stanowiska: B*** S*** – 1 osobnik na m², Ś***e – 1 osobnik na m² oraz M***e – 0,5 osobnika na m². Natomiast w przypadku stanowiska D***c wskaźnik ten oceniono jako niezadawalający U1, ponieważ wynosił on 0,2 na m². W przypadku stanowiska Rezerwat T***o S***e nie potwierdzono występowania gatunku stąd ocena zła U2.

Siedlisko

Baza pokarmowa: wskaźnik ten w przypadku 3 stanowisk oceniony został jako właściwy FV, a są to odpowiednio stanowiska: M***e gdzie płat skrzypu zimowego, w odpowiedniej kondycji do zasiedlania przez sówkę puszczykówkę zajmuje powierzchnię 0,5 ha, Ś***e gdzie płat skrzypu zajmuje powierzchnię 0,35 ha oraz D***c gdzie płat skrzypu zajmuje powierzchnię około 0,25 ha. Natomiast w przypadku stanowiska Rezerwat T***o S***e wskaźnik ten oceniono jako niezadawalający U1, co wynika z stosunkowo niewielkiej powierzchni zajmowanej przez skrzyp zimowy ok. 0,07 ha, który występuje tam w odpowiedniej kondycji, właściwej dla sówki puszczykówki. Stanowisko B*** S***, na którym skrzyp zimowy występuje jako wąski pas wzdłuż drogi zajmując powierzchnię jedynie ok. 0,04 ha otrzymało ocenę złą U2.

Podsumowanie i porównanie ocen stanu ochrony gatunku, w tym jego parametrów na badanych stanowiskach

Tab. 2. Parametry i ocena ogólna stanu ochrony na stanowiskach oraz porównanie wyników badań

Zestawienie i porównanie ocen stanu ochrony gatunku, w tym jego parametrów na badanych stanowiskach w regionie biogeograficznym kontynentalnym w latach 2007-2008 i 2013-2014

L.p.	Lokalizacja stanowiska (obszar N2000 lub województwo)	Stanowisko	Oceny na stanowiskach							
			Populacja		Siedlisko		Perspektywy ochrony		Ocena ogólna	
			Wyniki 2007 - 2008	Wyniki 2013 - 2014	Wyniki 2007 - 2008	Wyniki 2013 - 2014	Wyniki 2007 - 2008	Wyniki 2013 - 2014	Wyniki 2007 - 2008	Wyniki 2013 - 2014
1.	PLH060024 Torfowisko Sobowice	Rezerwat T***o S***e	XX	U2	XX	U1	XX	U2	XX	U2
2.	PLH060032 Poleska Dolina Bugu	D***c	-	U1	-	U1	-	FV	-	U1
3.	PLH060035 Zachodniow ołyńska Dolina Bugu	Ś***e	-	FV	-	U1	-	FV	-	FV
4.	Woj. lubelskie	B*** S***	-	FV	-	U2	-	FV	-	U1
5.	Woj. lubelskie	M***e	-	FV	-	FV	-	FV	-	FV
RAZEM			1 XX	3 FV 1 U1 1 U2	1 XX	1 FV 3 U1 1 U2	1 XX	4 FV 1 U2	1 XX	2 FV 2 U1 1 U2

Populacja

Stan populacji właściwy FV stwierdzono na 3 stanowiskach, na których wskaźnik względnej liczebności oraz odłowy imagines na światło były odpowiednio wysokie. Stanowiska te to: B*** S***, gdzie wykazano obecność 1 poczwarki na m², M***e, gdzie wykazano obecność 0,5 poczwarki na m² ale licznie obserwowano imagines w odłowach na światło oraz Ś***e, gdzie wykazano obecność 1 poczwarki na m² i jednocześnie licznie obserwowano imagines w odłowach na światło. W przypadku stanowiska D***c stan populacji oceniono jako niezadowalający U1 co było związane z niską wartością wskaźnika względnej liczebności bo zaledwie 0,2 poczwarki na m² jednak odłowy do światła wskazały na stosunkowo wysoką liczebność bo podczas jednego odłowu odnotowano 20 osobników sówki puszczykówki. W jednym przypadku na stanowisku Rezerwat T***o S***e stan populacji oceniono jako zły U2 ze względu na brak potwierdzenia obecności gatunku na tym stanowisku. Potwierdza to diagnozę postawioną w wyniku monitoringu przeprowadzonego w latach 2007-2008. Wówczas omawiany gatunek także nie został potwierdzony na tym stanowisku.

Siedlisko

Stan siedliska oceniono jako właściwy FV jedynie na stanowisku M***e gdzie siedlisko występuje w formie dużego, zwartego płatu skrzypu zimowego rosnącego w grądzie niskim z dobrze zachowanym,

zróżnicowanym wiekowo drzewostanem, co umożliwia właściwy rozwój rośliny żywicielskiej sówki puszczykówki. Na trzech stanowiskach: D***c, Ś***e i Rezerwat T***o S***e siedlisko oceniono jako niezadawalające U1. Wynika to z faktu, iż na tych stanowiskach płaty skrzypu zimowego rosną w znacznej mierze z zbytym ocienieniem pod okapem zarośli krzewów leszczyny i młodych drzew, co wpływa niekorzystnie na zasiedlanie roślin przez sówkę puszczykówkę. W jednym przypadku na stanowisku B*** S*** siedlisko oceniono jako złe U2. Wynika to z faktu, że występuje ono jedynie w formie niewielkiego płatu skrzypu zimowego zlokalizowanego wąskim pasem wzdłuż pobocza drogi.

W monitoringu z lat 2007-2008 nie dokonano oceny siedliska, gdyż nie pozwalał na to ówczesny stan wiedzy.

Perspektywy ochrony

Perspektywy ochrony sówki puszczykówki na 4 stanowiskach oceniono jako dobre (FV). Wynika to z następujących faktów: (1) stanowisko B*** S*** znajduje się przy granicy Roztoczańskiego Parku Narodowego, co gwarantuje skuteczny zakres ochrony (władze RPN złożyły już taką deklarację), (2) stanowiska D***c i Ś***e leżą na terenie obszarów sieci Natura 2000, gdzie plan zadań ochronnych przewiduje usunięcie części krzewów z płatów skrzypu zimowego, (3) na stanowisku M***e stosunkowo niewielki zakres prac pielęgnacyjnych w drzewostanie możliwy do przeprowadzenia przez Nadleśnictwo M***e poprawi jeszcze kondycję roślin skrzypu zimowego. Natomiast na stanowisku Rezerwat T***o S***e perspektywy ochrony oceniono jako złe U2. Wynika to z faktu nie potwierdzenia sówki puszczykówki na tym stanowisku, gdzie został on najprawdopodobniej wyeksplorowany przez kolekcjonerów motyli. Wskazuje na to stan siedliska, który nie odbiega od innych, na których populacje sówki puszczykówki występują stosunkowo licznie.

Ocena ogólna

Ogólny stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV) na dwóch stanowiskach: M***e i Ś***e. Na taką ocenę wpłynęły zarówno dobry stan populacji sówki puszczykówki, jak i jej siedliska, a także pozytywnie ocenione perspektywy dalszej ochrony. Natomiast dla kolejnych dwóch stanowisk ogólny stan ochrony oceniono jako niezadawalający (U1). W przypadku stanowiska B*** S*** powodem takiej oceny jest niewielka powierzchnia płatu odpowiedniego siedliska, choć kondycja populacji sówki puszczykówki oraz perspektyw jej ochrony są stosunkowo dobre. Natomiast dla stanowiska D***c na niezadawalającą ocenę wpływa zarówno niewielka wartość wskaźnika względnej liczebności jak również niezadawalający stan siedliska. W jednym przypadku ocena stanu ochrony jest zła U2. Dotyczy to stanowiska Rezerwat T***o S***e, gdzie mimo utrzymywania się odpowiedniego siedliska nie udało się potwierdzić występowania gatunku. Jest to tym bardziej niepokojące, że podczas monitoringu w latach 2007–2008 prowadzonego intensywnie wyłącznie na tym stanowisku także nie wykryto obecności sówki puszczykówki.

Zestawienie ocen wskaźników na obszarach Natura 2000

Tab. 3. Wskaźniki na obszarach Natura 2000 (3 obiekty)

Zestawienie ocen wskaźników dla gatunku sówki puszczykówki na badanych obszarach N2000 w regionie biogeograficznym kontynentalnym; wartości w tabeli oznaczają liczbę obszarów

Parametr	Wskaźnik	Ocena (liczba obszarów)		
		FV właściwa	U1 niezadowalająca	U2 Zła
Populacja	Względna liczebność	1	1	1
Siedlisko	Baza pokarmowa	2		1

Podsumowanie i porównanie ocen stanu ochrony gatunku, w tym jego parametrów w obszarach Natura 2000

Tab. 4. Parametry i ocena ogólna stanu ochrony na obszarach N2000 i porównanie wyników badań w latach 2007-2008 i 2013-2014 w regionie kontynentalnym

Obszar N2000	Oceny dla obszarów N2000							
	Populacja		Siedlisko		Perspektywy ochrony		Ocena ogólna	
	Wyniki 2008	Wyniki 2014	Wyniki 2008	Wyniki 2014	Wyniki 2008	Wyniki 2014	Wyniki 2008	Wyniki 2014
PLH060024 Torfowisko Sobowice	XX	U2	XX	U1	XX	U2	XX	U2
PLH060032 Poleska Dolina Bugu	-	U1	-	U1	-	FV	-	U1
PLH060035 Zachodniowołyńska Dolina Bugu	-	FV	-	U1	-	FV	-	FV
Suma ocen	1 XX	1 FV 1 U1 1 U2	1 XX	3 U1	1 XX	2 FV 1 U2	1 XX	1 FV 1 U1 1 U2

W ramach prowadzonego monitoringu badano występowanie i stan ochrony sówki puszczykówki na 3 obszarach Natura 2000 leżących w regionie kontynentalnym. Na każdym z tych obszarów znane jest i monitorowane było tylko jedno stanowisko występowania omawianego gatunku. Spośród monitorowanych obszarów jedynie obszar PLH060024 Torfowisko Sobowice objęty był monitoringiem we wcześniejszym okresie tj. w latach 2007-2008. Jednak ze względu na nie potwierdzenie występowania sówki puszczykówki oraz nieznaną biologię i ekologię gatunku nie dokonano wówczas oceny parametrów. Zatem bieżące wyniki monitoringu nie mogą być odniesione do wcześniejszych obserwacji. Można jedynie porównywać obszary między sobą. Najwyższą ocenę ogólnego stanu ochrony gatunku – właściwą FV otrzymał obszar PLH060035 Zachodniowołyńska Dolina Bugu. Wynika to z faktu właściwej FV oceny stanu populacji, związanej z stosunkowo liczным występowaniem gatunku zarówno w stadium imaginalnym jak i preimaginalnym, a także ocenionej jako właściwa FV perspektywie ochrony gatunku pomimo ocenie niezadowalającej U1 siedliska. Na taką ocenę wpływa fakt, że już dziś plan zadań ochronnych dla tego obszaru przewiduje usunięcie krzewów z płatu skrzypu zimowego co znacząco poprawi kondycję skrzypu i

umożliwi intensywniejsze zasiedlanie go przez sówkę puszczykówkę. Natomiast obszar PLH060032 Poleska Dolina Bugu uzyskał ocenę ogólną ochrony gatunku niezadowalającą U1. Wynika to z faktu uzyskania ocen niezadowalających U1 dla parametrów populacji i siedliska. Podkreślić jednak należy, że perspektywy ochrony gatunku na tym obszarze oceniono jako właściwe. Wiąże się to z przyjętym planem zadań ochronnych, który przewiduje usunięcie części krzewów z płatu skrzyżu zimowego, co wpłynie pozytywnie na rozwój populacji sówki puszczykówki.

Ogólny stan ochrony gatunku określono jako zły U2 na obszarze PLH060024 Torfowisko Sobowice. Wynika to z faktu nie stwierdzenia występowania gatunku zarówno w stadium imago jak i gąsienic czy poczwerek w okresie lat 2013-2014, zatem stan populacji oceniono jako zły U2. Niestety jako złe U2 oceniono także perspektywy ochrony ponieważ najprawdopodobniej ekstynkcja gatunku związana jest z wyeksplorowaniem lokalnej populacji przez kolekcjonerów i handlarzy motyli. Wskazuje na to stan siedliska, który w ostatnich latach nie pogorszył się i nie odbiega od innych gdzie sówka puszczykówka występuje licznie.

Oddziaływania i zagrożenia

Tab. 5. Oddziaływania na stanowiskach w regionie kontynentalnym i porównanie wyników badań (liczba stanowisk 5)

Kod	Oddziaływanie	łącznie liczba monitorowa nych stanowisk	Wpływ po- zytywny (liczba stanowisk)			Wpływ neutralny (liczba stanowisk)			Wpływ negatywny (liczba stanowisk)			Czy oddziaływa- nie było stwierdzo- ne w poprzed- nich badaniach tak- podać liczbę/nie
			A	B	C	A	B	C	A	B	C	
D01.04	Drogi kolejowe	5									1	Nie
421	Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych	5									1	Nie
D01.02	Drogi, autostrady	5								1		Nie
K02	Ewolucja biocenotyczna	5								2		Nie
B02.03	Usuwanie podszytu	5			1							Nie

Wyniki monitoringu przeprowadzonego w 2013–2014 roku wskazują na 5 rodzajów oddziaływań na gatunek na pięciu monitorowanych stanowiskach. Najistotniejszym oddziaływaniem mogącym negatywnie wpływać na populację sówki puszczykówki jest ewolucja biocenotyczna, która na części płatów występowania skrzyżu zimowego prowadzi do silnego zagęszczenia podrostu drzew i krzewów, co powoduje zbyt duże ocienienie dna lasu i ujemnie wpływa na rozwój skrzyżu zimowego i zasiedlanie go przez sówkę puszczykówkę. Z zjawiskiem tym spotykamy się na stanowiskach D***c i M***e. Natomiast oddziaływanie polegające na usuwaniu podszytu, które miało miejsce na stanowisku Ś***e, a związane było z oczyszczeniem z krzewów pasa granicznego wzdłuż Bugu wpłynęło pozytywnie na zasiedlenie skrzyżu zimowego przez sówkę puszczykówkę. Jednoznacznie wskazuje to, że zabieg częściowego

usuwania gęstego podrostu z siedlisk występowania sówki puszczykówki należy uznać za ważny zabieg ochronny dla zachowania gatunku. Pozostałe 3 typy oddziaływania zaobserwowano na pojedynczych stanowiskach, gdzie oddziałują one negatywnie. Żaden z typów oddziaływania nie był analizowany w wcześniejszej fazie monitoringu ponieważ nie znana była biologia i wymagania ekologiczne sówki puszczykówki.

Tab. 6. Zagrożenia na stanowiskach i porównanie wyników badań w regionie kontynentalnym (5 stanowisk)

Kod	Zagrożenie	łącznie liczba monitorow anych stano Wisk	Wpływ (liczba stanowisk)			Czy zagrożenie było przewidywane w poprzednich badaniach <i>tak-podać liczbę/nie</i>
			A	B	C	
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów...)	5	1	1	1	nie
K02	Ewolucja biocenotyczna	5		3	1	nie
D01.02	Drogi, autostrady	5		1		nie

Ogółem na pięciu monitorowanych stanowiskach zdefiniowano 3 typy zagrożenia dla występowania na nich sówki puszczykówki. Zdecydowanie bardzo istotnymi są dwa z nich. Najczęściej stwierdzone zagrożenie występuje po usunięciu części starych drzew ekosystemów leśnych i polega na zarastaniu krzewami i młodymi drzewami płatów skrzypu zimowego, co powoduje ocienienie runa i osłabienie kondycji skrzypu i w konsekwencji ograniczenie zasiedlania go przez sówkę puszczykówkę. To zagrożenie można stosunkowo łatwo opanować prowadząc odpowiednie prace pielęgnacyjne w drzewostanie ekosystemów leśnych. Niestety bardzo istotnym i niezmiernie groźnym zagrożeniem dla lokalnych, występujących na niewielkim obszarze, populacji jest pozyskiwanie osobników sówki puszczykówki przez kolekcjonerów i handlarzy motyli. O randze tego zagrożenia na łatwo dostępnych stanowiskach świadczy ekstynkcja sówki puszczykówki na stanowisku T***o S***e. W okresie minionych 20 lat na obszarze tego stanowiska wielokrotnie prowadzone były odłowy motyli na światło w okresie aktywności *X. strix*. Ponadto w trakcie prac monitoringowych obserwowano liczne ślady wycięcia pojedynczych roślin skrzypu zimowego. Może to wskazywać na pozyskiwanie stadiów larwalnych przez kolekcjonerów, zwłaszcza, że na nowo odkrytych stanowiskach opisane ślady nie były obserwowane. W poprzedniej fazie monitoringu żaden z typów zagrożenia nie był analizowany ponieważ nie znana była biologia i wymagania ekologiczne sówki puszczykówki.

Informacja o gatunkach obcych

Tab. 7. Gatunki obce

Zestawienie informacji o gatunkach obcych, stwierdzonych w trakcie monitoringu gatunku

Obszar N2000	Stanowisko	Obserwowane gatunki obce (lista gatunków)	
		Wyniki poprzednich badań	Wyniki obecnych badań
PLH060024 Torfowisko Sobowice	Rezerwat T***o S***e 1	-	niecierpek drobnokwiatowy <i>Impatiens parviflora</i>
PLH060032 Poleska Dolina Bugu	D***c	-	klon jesionolistny <i>Acer negundo</i>
PLH060035 Zachodniowołyńska Dolina Bugu	Ś***e	-	-
Woj. lubelskie	B*** S***	-	-
Woj. lubelskie	M***e	-	-

Ocena zastosowanej metodyki monitoringu i ewentualne propozycje zmian wraz z uzasadnieniem – na podstawie badań prowadzonych w danym etapie.

Badania prowadzone w poprzednim etapie prac monitoringowych miały na celu jedynie potwierdzenie występowania gatunku na jedynym badanym stanowisku. Metodyki monitoringu nie opracowano. Na potrzeby prac monitoringowych 2013-2014 zaproponowano nowe wskaźniki charakteryzujące stan populacji i stan siedliska sówki puszczykówki oraz sposób ich określania i waloryzacji. Było to możliwe dzięki znacznemu rozszerzeniu wiedzy na temat biologii i ekologii omawianego gatunku oraz poszerzenia wiedzy eksperckiej, o czym wspomniano w rozdziale 2. Proponuje się kontynuowanie prac monitoringowych w oparciu o zastosowaną w tym etapie prac metodykę.

Propozycje działań ochronnych oraz wnioski dotyczące skuteczności dotychczas wykonywanych zabiegów

Spośród pięciu monitorowanych stanowisk występowania sówki puszczykówki żadne z nich nie podlegało celowym zabiegom ochronnym. Za wyjątkiem stanowiska rezerwat S***e, cztery pozostałe są całkowicie nowymi stanowiskami, wykrytymi w ostatnich dwóch laty. Niestety w stosunku do stanowiska rezerwat S***e, pomimo statusu prawnej ochrony jako rezerwatu przyrody, nie udało się ochronić występującej tam populacji sówki puszczykówki. Z dużym prawdopodobieństwem ekstynkcja gatunku na tym stanowisku jest efektem eksploracji przez kolekcjonerów motyli. Zatem zagrożenie to powinno być także rozpatrywane w ramach działań ochronnych ponieważ sam status gatunku prawnie chronionego nie jest wystarczający.

Jak wykazały badania monitoringowe najistotniejszym oddziaływaniem mogącym negatywnie wpływać na populację sówki puszczykówki jest ewolucja biocenotyczna, która na części płatów występowania skrzypu zimowego prowadzi do silnego zagęszczenia podrostu drzew i krzewów, co powoduje zbyt duże ocienienie dna lasu i ujemnie wpływa na rozwój skrzypu zimowego i zasiedlanie go przez sówkę puszczykówkę. Zatem podstawowym zabiegiem ochronnym na wszystkich stanowiskach będzie dbałość o częściowe usuwanie zbyt gęstego podszytu, aby utrzymać odpowiednie doświetlenie dna lasu. Będzie to miało pozytywny wpływ na rozwój skrzypu zimowego, a tym samym możliwość rozwoju sówki puszczykówki. Jednoznacznie

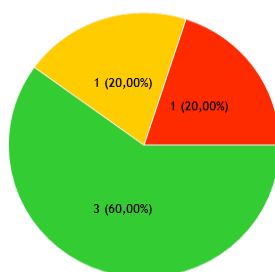

należy stwierdzić, że zabieg częściowego usuwania gęstego podrostu z siedlisk występowania sówki puszczykówki należy uznać za ważny zabieg ochronny dla zachowania gatunku.

Syntetyczne podsumowanie wyników dla gatunku

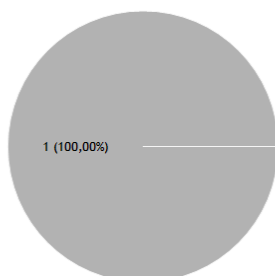
Zamieszczone poniżej wykresy przedstawiają wyniki uzyskane w ramach monitoringu przeprowadzonego w okresie 2013-2014. Prezentują one stan na 2014 rok obrazując dla poszczególnych parametrów udział stanowisk ocenianych jako: FV – stan właściwy (kolor zielony), U1 – stan niezadowolający (kolor żółty), U2 – stan zły (kolor czerwony). Nie zamieszczono wykresów dla wyników monitoringu z 2007 – 2008, ponieważ monitorowane było jedno stanowisko na którym nie potwierdzono występowania gatunku i stąd wszystkie oceny otrzymały status XX – nieznan.

Populacja 2014

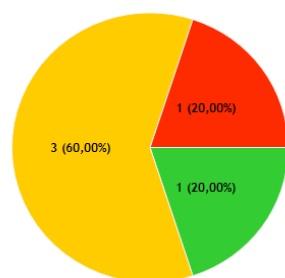
■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Populacja 2007-2008

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

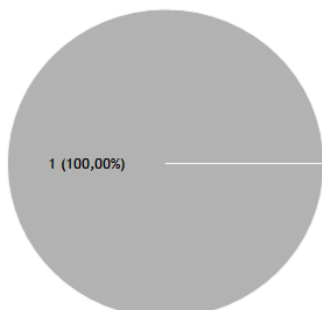
Siedlisko 2014

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

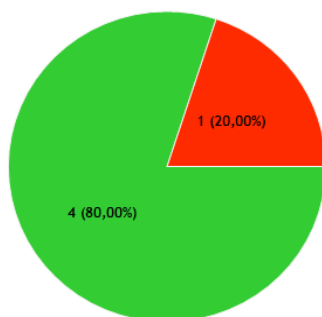

Siedlisko 2007-2008

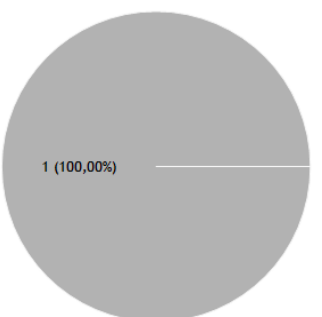
■ FV – stan właściwy ■ U1– stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznany

Perspektywy ochrony 2014

■ FV – stan właściwy ■ U1– stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznany

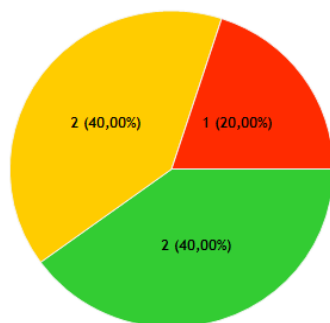
Perspektywy ochrony 2007-2008

■ FV – stan właściwy ■ U1– stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznany

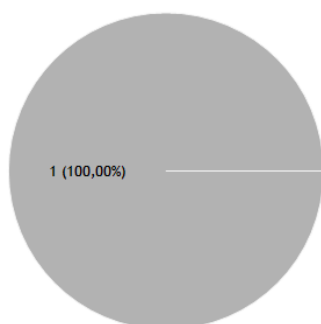

Ocena ogólna 2014

■ FV – stan właściwy ■ U1– stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznanym

Ocena ogólna 2007

■ FV – stan właściwy ■ U1– stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznanym

W latach 2013–2014 monitoringiem objęto 5 stanowisk występowania sówki puszczykówki. Reprezentują one krajowy zasięg występowania gatunku, ograniczający się do wschodniej części województwa lubelskiego. Spośród obecnie monitorowanych stanowisk jedno objęte było monitoringiem w okresie 2007–2008. Na stanowisku tym, którym jest rezerwat S***e nie potwierdzono występowania sówki puszczykówki w obydwu okresach monitoringowych.

Populacja

Spośród 5 monitorowanych stanowisk sówki puszczykówki, właściwy stan populacji - FV stwierdzono na 3 stanowiskach (60% stanowisk). Na stanowiskach tych: B*** S***, M***e oraz Ś***e pozytywnie ocenione zostały zarówno wskaźniki względnej liczebności jak również odłowy imagines na światło wykazały odpowiednio wysokie liczebności. Na 1 stanowisku – D***c stan populacji oceniono jako niezadowolający – U1. Wynika to z faktu niskiej oceny wskaźnika względnej liczebności, choć odłowy do światła wykazały stosunkowo wysoką liczebność. Pozwoliło to na ocenę tego parametru jako niezadowolającą. Zupełnie inaczej jest w 1 przypadku – rezerwatu S***e, który oceniono jako stan zły – U2 ze względu na brak potwierdzenia występowania gatunku na tym stanowisku.

Siedlisko

Stan siedliska ma pierwszorzędne znaczenie dla rozwoju populacji sówki puszczykówki, który jest monofagiem skrzypu zimowego. Został on oceniony jako właściwy FV jedynie na 1 stanowisku –M***e (20%). Na stanowisku tym siedlisko występuje w formie dużego, zwartego płatu skrzypu zimowego rosnącego w grądzie niskim z dobrze zachowanym, zróżnicowanym wiekowo drzewostanem, co umożliwia właściwy rozwój skrzypu zimowego. Natomiast na trzech stanowiskach: D***c, Ś***e i Rezerwat T***o S***e siedlisko oceniono jako niezadowalające U1 (60%). Wynika to z faktu iż na tych stanowiskach płaty skrzypu zimowego rosną w znacznej mierze z zbytnim ocienieniem pod okapem zarośli krzewów leszczyny, a także młodych drzew, co wpływa niekorzystnie na rozwój skrzypu zimowego i zasiedlanie roślin przez sówkę puszczykówkę. W jednym przypadku na stanowisku B*** S*** siedlisko oceniono jako złe U2 (20%). Wynika to z faktu, że występuje ono jedynie w formie niewielkiego płatu skrzypu zimowego zlokalizowanego wzdłuż pobocza drogi.

Perspektywy ochrony

Perspektywy ochrony dla sówki puszczykówki na 4 stanowiskach oceniono jako właściwe FV (80%). Wynika to z faktu, że: stanowisko B*** S*** znajduje się przy granicy Roztoczańskiego Parku Narodowego co gwarantuje skuteczny zakres ochrony, stanowiska D***c i Ś***e leżą na terenie obszarów sieci Natura 2000 gdzie plan zadań ochronnych przewiduje usunięcie części krzewów z płatów skrzypu zimowego, natomiast na stanowisku M***e, gdzie stan siedliska i populacji jest najkorzystniejszy, stosunkowo niewielki zakres prac pielęgnacyjnych w drzewostanie możliwy do przeprowadzenia przez Nadleśnictwo M***e poprawi jeszcze kondycję roślin skrzypu zimowego. W sytuacji stanowiska Rezerwat T***o S***e perspektywy ochrony oceniono jako złe U2 (20%). Wynika to z faktu nie potwierdzenia sówki puszczykówki na tym stanowisku, gdzie został on najprawdopodobniej wyeksplorowany przez kolekcjonerów motyli. Wskazuje na to stan siedliska, który nie odbiega od innych, na których populacje sówki puszczykówki występują stosunkowo licznie.

Ocena ogólna

W rezultacie ogólny stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy FV na 2 stanowiskach: M***e i Ś***e (40%). Na taką ocenę wpłynęły zarówno dobry stan populacji sówki puszczykówki jak i siedliska, a także pozytywne perspektywy dalszej ochrony. Natomiast dla kolejnych 2 stanowisk: B*** S***, D***c ogólny stan ochrony oceniono jako niezadowalający U1 (40%). Dla stanowiska B*** S*** pomimo stosunkowo dobrej kondycji populacji sówki puszczykówki oraz perspektyw jej ochrony wynika to z faktu niewielkiego obszaru płatu siedliska. Natomiast dla stanowiska D***c na niezadawalającą ocenę wpływa zarówno niewielka wartość wskaźnika względnej liczebności jak również niezadawalający stan siedliska. W przypadku stanowiska rezerwat S***e ocena stanu ochrony jest zła U2 (20%). Na stanowisku tym mimo utrzymywania się odpowiedniego siedliska nie udało się potwierdzić występowania gatunku. Jest to tym bardziej niepokojące, że podczas monitoringu w latach 2007–2008 prowadzonego intensywnie wyłącznie na tym stanowisku także nie wykryto obecności sówki puszczykówki.

Podkreślić należy, że wyniki monitoringu przeprowadzonego w latach 2007-2008 i zrealizowanego aktualnie 2013-2014 są nieporównywalne. Wynika to z faktu iż w okresie wcześniejszym monitoringiem objęto wyłącznie jedno znane wówczas stanowisko występowania sówki puszczykówki w Polsce, na którym obecność gatunku nie została potwierdzona. Ponadto nie znana była biologia i ekologia badanego gatunku. W obecnie realizowanych pracach monitoringowych uwzględniono 5 stanowisk występowania sówki puszczykówki oraz wprowadzono dość znaczne zmiany w zastosowanej metodyce monitoringu. Zaproponowano nowe parametry oraz metody waloryzacji wskaźników charakteryzujących stan populacji i stan siedliska. Wynikało to z znacznego rozszerzenia wiedzy na temat biologii i ekologii omawianego gatunku oraz poszerzenia wiedzy eksperckiej wykonawców.

Wyniki monitoringu przeprowadzonego w 2013-2014 roku wskazują na 5 rodzajów oddziaływania na sówkę puszczykówkę na monitorowanych stanowiskach, z których 3 stanowią zagrożenie dla

omawianego gatunku. Zdecydowanie bardzo istotnymi są dwa z nich. Najistotniejszym, naturalnym oddziaływaniem mogącym negatywnie wpływać na populację *X. strix* jest ewolucja biocenotyczna, która występuje po usunięciu części starych drzew ekosystemów leśnych i polega na zarastaniu krzewami i młodymi drzewami płatów skrzypu zimowego, co powoduje ocienienie runa i osłabienie kondycji skrzypu i w konsekwencji ograniczenie zasiedlania go przez sówki puszczykówki. Z zjawiskiem tym spotykamy się generalnie, w mniejszym lub większym stopniu, na wszystkich stanowiskach. To zagrożenie można stosunkowo łatwo opanować prowadząc odpowiednie prace pielęgnacyjne w drzewostanie ekosystemów leśnych. Wykazało to zaobserwowane oddziaływanie polegające na usuwaniu podszytu, które miało miejsce na stanowisku Ś***e. Dokonano tam oczyszczenia z krzewów pasa granicznego wzdłuż Bugu, co w efekcie wpłynęło pozytywnie na zasiedlenie skrzypu zimowego przez sówkę puszczykówkę. Jednoznacznie wskazuje to, że zabieg częściowego usuwania gęstego podrostu z siedlisk występowania sówki puszczykówki należy uznać za ważny zabieg ochronny dla zachowania gatunku. Zatem podstawowym zabiegiem ochronnym na wszystkich stanowiskach będzie dbałość o częściowe usuwanie zbyt gęstego podszytu, aby utrzymać odpowiednie doświetlenie dna lasu. Będzie to miało pozytywny wpływ na rozwój skrzypu zimowego, a tym samym możliwość rozwoju sówki puszczykówki. Jednoznacznie należy stwierdzić, że zabieg częściowego usuwania gęstego podrostu z siedlisk występowania sówki puszczykówki należy uznać za ważny zabieg ochronny dla zachowania gatunku i zalecić go do stosowania na wszystkich stanowiskach występowania gatunku.

Drugim bardzo istotnym i niezmiernie groźnym zagrożeniem dla lokalnych, występujących na niewielkim obszarze, populacji jest pozyskiwanie osobników sówki puszczykówki przez kolekcjonerów i handlarzy motyli. O randze tego zagrożenia na łatwo dostępnych stanowiskach świadczy ekstynkcja sówki puszczykówki na stanowisku rezerwat S***e. W okresie minionych 20 lat na obszarze tego stanowiska wielokrotnie prowadzone były odłowy motyli na światło w okresie aktywności sówki puszczykówki. Ponadto w trakcie prac monitoringowych obserwowano liczne ślady wycięcia pojedynczych roślin skrzypu zimowego. Może to wskazywać na pozyskiwanie stadiów larwalnych przez kolekcjonerów, zwłaszcza, że na pozostałych, nowo odkrytych stanowiskach opisane ślady jak dotąd nie były obserwowane. Niestety w stosunku do stanowiska rezerwat S***e, pomimo statusu prawnej ochrony jako rezerwatu przyrody, nie udało się ochronić występującej tam populacji sówki puszczykówki. Zatem zagrożenie to powinno być także rozpatrywane w ramach planowania działań ochronnych ponieważ sam status gatunku prawnie chronionego nie jest wystarczający.

Należy rozważyć czy w najbliższej przyszłości nie dokonać reintrodukcji sówki puszczykówki na stanowisku Torfowisko Sobowice. Przemawia za tym fakt, że omawiane stanowisko było pierwszym, na którym gatunek został odkryty w Polsce, a tym samym zostało ono powszechnie zarejestrowane w nauce światowej jako jedno z czterech, znanych wówczas, stanowisk występowania sówki puszczykówki na świecie. Ponadto omawiane stanowisko leży na obszarze rezerwatu przyrody i jednocześnie obszaru Natura 2000. Trudno sobie wyobrazić korzystniejsze warunki dla zabezpieczenia bytu i rozwoju populacji chronionego gatunku owada.